

równorzędnych Biur stręczenia pracy nadesłano następujące zawiadomienia: W Czechach korzystano z tego urządzenia wyłącznie, w Galicji wschodniej, w Galicji zachodniej po największej części, w Karyntyi, na Pobrzużu i Morawach wyłącznie, w Austrii Dolnej, Austrii Górnej i Solnogradzie częściowo, na Śląsku po największej części, w Styrii, w Tyrolu-Przedarulanii wyłącznie.

Działalność agitacyjną i organizacyjną austriackich towarzyszy drukarskich wykazuje następujące zestawienie:

W IV-tym kwartale
1917 r. odbyto:

	Zgromadzeń Słowarzyńskich	Zgromadzeń Fili	Poradzeń Wydziałów głównych	Posiedzeń Wydziałów Fili	Wspólnych zebrań Fili	Posiedzeń międzypart. międzypart. i jedną i drugą	Zjazdy kolegów	Ogólna liczba zgromadzeń
przez Związek w Czechach	11	65	6	17		8		107
w Dalmacji			3					3
w Galicji wschod.			3					3
w Galicji zachod.	1		4					7
w Karyntyi	1		2					3
w Krainie	1		5					6
na Pobrzużu	1		7					8
na Morawach		8	5	9	1	3		26
w Austrii Dolnej	1	13	4	6		1		25
w Austrii Górnej	1		4			2		7
w Solnogradzie	1		3					4
na Śląsku	1	7	3	3		1		15
w Styrii	3	6	2			3		15
w Tyrolu-Przedarulanii		3	6	8				17
Razem	22	102	62	43	4	24		257

Udział w zgromadzeniach był bardzo dobry w Austrii Górnej, w Galicji wschodniej i na Śląsku; dobry w Czechach, Dalmacji, Galicji zachodniej, na Morawach, w Austrii Dolnej, Solnogradzie, Styrii i Tyrolu-Przedarulanii; średni w Karyntyi i Krainie; lichej na Pobrzużu.

Z osobliwszych wydarzeń są następujące do zaznaczenia:

W Czechach ogół towarzyszy zażądał od pryncypałów w całym kraju koronnym 30-procentowego podwyższenia zarobku. Najpierw pryncypałowie odmówili temu żądaniu, oświadczyli jednakowoż gotowość do pertraktacji w celu uregulowania obecnie istniejących dodatków miesięcznych i przyznali od 15 grudnia, w zakładach gazetowych w Pradze także od 15 listopada, nadzwyczajne dodatki w wysokości dotychczasowych dodatków zwyczajnych, przyrzekłszy od 15 stycznia 1918 r. dalsze nadzwyczajne dodatki.

W Galicji wschodniej ogół kolegów również przedłożył w grudniu przedsiębiorcom żądanie o przyznanie dalszej podwyżki dodatku wojennego, akeya ta wydała pomyślny wynik.

w Galicji zachodniej, a to w Krakowie, przyszło w jednej drukarni do zawieszenia pracy z powodu czynnego znieważenia zecera przez kierownika tej oficyny. Po półdniowym trwaniu nastąpiło zażądanie ze strony współpracujących zadośćuczynienie znieważonemu koledze.

Na Śląsku przyznano dodatki drożyzniane w październiku dopiero na powtórne parcie towarzyszy.

W Tyrolu nie przeprowadzono podwyższenia ilości uczniów przyznanego w myśl zawartej umowy, ponieważ takowej urząd cennikowy nie zatwierdził.

D. V.

Rozjemczy Sąd cennikowy dla Czech.

(Wyciąg z protokołu posiedzenia z dnia 18 lutego 1918 r.)

Przewodniczący: Towarzysz Kamil Neumann.

1. Skarga organizacji towarzyszy przeciw drukarni w Pradze o przekroczenie § 14, ust. 11 Cennika przez przyjęcie dwóch uczniów nadliczbowych. Skargę zastępuje pełnomocnik organizacji towarzyszy, a oskarżoną firmę jej właściciel. Sprawa: Oskarżona firma jest uprawniona do trzymania trzech uczniów; tymczasem oprócz trzymanyh przyjęła jeszcze dwóch uczniów nadliczbowych. Sześć firm przedkłada wykaz w r. 1913 zatrudnionych towarzyszy, podług którego stan towarzyszy wynosił przeciętnie 11:5, wedle tego więc nadliczbowym jest tylko jeden uczeń. Zastępca organizacji towarzyszy prosi o przedłożenie wykazując, że w niem jest umieszczony sześć firm, zecer maszynowy, oraz kierownik kancelarii, każdy zatrudniony po 47 tygodni, zaś dwóch towarzyszy zatrudnionych po 63 zamiast 36 tygodni. Orzeczenie: Skardę przyznaje się jednomyślnie słuszność i zasądza się oskarżoną firmę, aby dwóch swych uczniów oddała w przeciągu 14 dni. Uzasadnienie: Przez prawo przyszedł Rozjemczy Sąd cennikowy do przekonania, że przeciętny stan byłych w r. 1913 zatrudnionych towarzyszy uprawnia oskarżoną firmę do trzymania tylko trzech uczniów, przeto na podstawie § 14, ust. 11 Cennika musiano się oświadczyć za wydaleniem tych dwóch nadliczbowych uczniów.

2. Zecerzy maszynowi drukarni w Pradze wnieśli przeciw niej dwie skargi o zapłatę odszkodowania za pracę od godziny 7—8 wieczór na maszynie do składania, którą wykonali po normalnym czasie pracy, oznaczonym w § 2, ust. 1 Cennika. Na rozprawie są obecni dwaj współskargcy, oskarżoną firmę zastępuje jej dyrektor. Sprawa: Skarżący wskutek wstrzymania gazu do opalania w Pradze pracowali na maszynach do składania od godziny 7 rano do godziny 12 w południe i od kwadransu na 5-tą po południu do godziny 8 wieczór. Za go-

dzinę od 7—8 wieczór żądają odszkodowania w kwocie tyłu halerzy, ile koron wynosi minimum dla zecerów maszynowych i udowadniają to tem, że ta godzina pracy przypada po normalnym czasie pracy, oznaczonym w § 2, ust. 1 Cennika. Zastępca oskarżonej firmy przeczy temu, jakoby należało im się odszkodowanie pogodzinowe, gdyż przysługuje maszynowym zecerom odszkodowanie za godzinę wieczorną w myśl § 59, ust. 5 Cennika dopiero od godziny 8 wieczór. To twierdzenie skarżący zbijają, wskazując, że wymieniony paragraf dotyczy pracy na zmiany (szychtowej). Orzeczenie: Ze względu na to, że w przedłożonym przypadku idzie o zasadnicze rozstrzygnięcie, gdyż wskutek kłeski węglowej w Pradze także w innych drukarniach, gdzie pracują na maszynach do składania, oraz w drukarniach, gdzie zapomocą motorów gazowych pędzone są maszyny pospieszne, godziny wieczorne muszą być użyte do pracy, uchwała się jednomyślnie obie skargi w celu zasadniczego rozstrzygnięcia przedłożyć Urzędowi cennikowemu i do tego czasu skarg tych nie poruszać, ponieważ na orzeczenie ich nie można znaleźć w Cenniku stosownego postanowienia.

3. Skarga zecera maszynowego przeciw drukarni w Pradze o zapłatę jednej godziny nadobowiązkowej wedle § 60, ust. 2 Cennika. Skarżący przybył osobiście na rozprawę, oskarżoną firmę zastępuje jej dyrektor. Sprawa: Skarżącemu wypłacono za godzinę nadobowiązkową za pracę na maszynie do składania dodatek 35 halerzy, co równa się płacy minimalnej zecera ręcznego wedle 4 klasy, stopień C, tymczasem na podstawie § 60, ust. 2 Cennika należy mu się dodatek tyłu halerzy, ile koron wynosi przypadające mu minimum zecera maszynowego. Zastępca firmy oskarżonej wyraża mniemanie, że pod pojęciem „minimum” rozumie się oznaczony najniższy zarobek dla ukwalifikowanego towarzysza danej klasy płacy i stopnia wieku. Zarobek zecera maszynowego składa się wedle jego zdania z tego minimum i oznaczonych Cennikiem dodatków za pracę na maszynie do składania. Skarżący odwołuje się na postanowienia zawarte w § 60, ust. 2 Cennika. Orzeczenie: Do skargi przychylił się większość głosów. Uzasadnienie: Zarzut oskarżonej firmy nie odpowiada Cennikowi. § 5, ust. 2 Cennika, który zajmuje się minimum, wyraźnie wyjąwszy zecerów maszynowych ustanawia, że dla nich mają ważność postanowienia § 58 Cennika. Zaś § 60, ust. 2 Cennika ustala, że odszkodowanie za pracę pogodzinową ma się obliczać w ten sposób, że do płacy, przypadającej towarzyszowi, dolicza się za godzinę tyle halerzy, ile koron wynosi przypadające mu minimum zecera maszynowego.

4. Skarga organizacji towarzyszy przeciw oficynie w Budziejowicach o przyjęcie drugiego nadliczbowego ucznia wbrew postanowieniom § 14, ust. 11 Cennika. Skargę zastępuje pełnomocnik organizacji, oskarżoną firmę nadesłała pismo. Sprawa: Oskarżona firma została przez Rozjemczy Sąd cennikowy dla Czech w dniu 23 lutego 1918 r. zasądzoną na oddalenie przez nią zatrudnionego ucznia nadliczbowego. Przez rozstrzygnięcie Urzędu cennikowego wyjątkowo pozwolono oskarżonej firmie zatrzymać tego nadliczbowego ucznia z tem zastrzeżeniem, że po wypisie najstarszego ucznia tak długo nie ma przyjąć nowego ucznia, jak długo ostatnio przyjęty uczeń jest jako nadliczbowy. Nie zważając na ten warunek, przyjęła oskarżona firma znowu świeżego ucznia. W swoim piśmie oskarżona firma potwierdza stan rzeczy i zaznacza, że najstarszy uczeń zostaje w przyszłym miesiącu wypisany i że jest skłonny do uporządkowania reszty nieporozumień w miarę możliwości. Orzeczenie (jednogłośnie): Skargę uznaje się za słuszną i oskarżoną firmę zobowiązuje się, aby ostatnio przyjętego ucznia oddaliła w przeciągu 14 dni, w przeciwnym razie musi się przedłożyć wniosek o wykluczenie jej z wspólności cennikowej. Uzasadnienie: Przez przyjęcie drugiego nadliczbowego ucznia oskarżona firma powtórnie zawiadła przeciw § 14 Cennika, oprócz tego postąpiła wbrew postanowieniom § 67, ust. 6 Cennika (zarządzeniom i orzeczeniom organów cennikowych).

5. Firma Bracia Erben w Werchlabiu (Hohenelbe) prosi o pozwolenie na nieprawidłowe przyuczenie syna współwłaściciela po myśli § 14, ust. 18 Cennika; zespławała się.

6. Drukarniom Alojzego Wiesner'a i Koppe-Bellmann'a w Pradze udziela się dodatkowo zezwolenia za wykonaną pracę niedzielną.

7. Odmawia się żądaniu firmy w Chebie o pozwolenie pracy niedzielnej celem wykonania wystawowych ogłoszeń komunikatów głównego sztabu i przyjmuje się do wiadomości, że firma zniósła tę pracę niedzielną.

8. Prośby o przyjęcie następujących drukarni do wspólności cennikowej poleca się Urzędowi cennikowemu do pomyślnego załatwienia: St. Pospisila zetę nastupce Fr. Slávik w Chrudymiu, Jos. L. Jvikał w Młodym Bolesławiu, Karol Rybský a spor. w Beraunie.

9. Wskutek wygaśnięcia firmy przedkłada się Urzędowi cennikowemu do wykreslenia: J. Scholle w Chrudymiu i St. Jellenberg w Beraunie.

10. Żądanie firmy w Przybramie wskutek wstrzymania pracy w zakładzie o zwrócenie złożonej swego czasu kwoty jako rękojmi oddała się, ponieważ ta kwota została złożoną na czas trwania okresu cennikowego, a firma nadal istnieje pomimo wstrzymania przedsiębiorstwa.

Kamil Neumann, Ryszard Brandeis,
przewodniczący towarzyszy. przewodniczący pryncypałów.

NEKROLOGIA.

— Jan Blaschke, przeżywszy lat 64, zmarł w Krakowie dnia 20 kwietnia b. r. Zmarły pracował przeszło lat 30 w drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego, ostatnie lat 14 jako korektor.

— Mieczysław Kądziołek, przeżywszy lat 33, zmarł dnia 22 marca b. r. na zapalenie opon mózgowych w szpitalu polowym w Chełmie. Zmarły jako żołnierz zajęty był w drukarni polowej w Kowlu. Przed powołaniem do wojska pracował jako maszynista w drukarni Nakładowej w Krakowie.

— Wincenty Kułakowski, przeżywszy lat 33, zmarł w Krakowie dnia 25 kwietnia b. r. — Zmarły brał w Warszawie żywy udział w ruchu proletaryackim podczas historycznych wypadków w roku 1905. Zmuszony jednak stamtąd wyjechać z obawy przed prześladowaniami ze strony ówczesnego rządu carskiego, przybył do Krakowa, gdzie pracował w drukarni Ludowej, ostatnimi czasy jako maszynowy zecer.

KOLEDZY!

Dzień 1-szy Maja — to dzień proletariatu, a najędźniejszym proletaryatem dziś są drukarze! Na dowód protestu przeciwko wyzyskowi, jako wyraz ścisłej solidarności z całą klasą robotniczą, na stwierdzenie, że ideał świadomego proletariatu jest naszym ideałem — zaprzestaniem pracy w dniu 1-szym Maja! — Precz za wyzyskiem i uciskiem! Niech żyje międzynarodowy proletaryat!

Na posiedzeniu naszej Komisji Mężów Zaufania w d. 26 kwietnia uchwalono, że drukarze galicyjscy mają w dniu 1-szym Maja zaprzestać pracy!

— Wydział Zgromadzenia Towarzyszy drukarzy i litografów w Krakowie zawiadamia, że od 3-go maja b. r. biblioteka otwartą będzie dwa razy w tygodniu, t. j. we wtorek i piątek od godziny 6½ do 7½ wieczorem.

KRONIKA.

— U introligatorów. Ostatni cennik introligatorów był ustanowiony w r. 1909 i obowiązywał do r. 1914. W czasie gdy miał być ponownie zrewidowany, wynikła akurat wojna, organizacja robotników się rozpadła skutkiem zabrania do wojska całego zarządu, oraz wielu czynniejszych i zdolniejszych członków. W ciągu okresu wojennego robotnicy introligatorscy na własną rękę w poszczególnych pracowniach uzyskiwali podwyżki płac tak, że za cały czas wojny podwyżka wyniosła im od 50 do 70%. W ostatnich miesiącach nastąpiło w tym zawodzie większe ożywienie i chęć organizowania się; po ukonstytuowaniu się nowego zarządu zakrzętnięto się około zdobycia poprawy płacy. Zarząd organizacji krakowskiej postawił właścicielom żądania, które po pewnych pertraktacjach zostały ustalone. Wynik podwyżki jest ten, że na robocie sztukowej uzyskano 100% do cen obecnie pobieranych. Przegląd dzisiejszych zarobków u introligatorów przedstawia się tak, że czeladnicy zarabiają 100—120 kor. tygodniowo, robotnicy 40—60 koron, a robotnice sztukowe 60—80 kor. tygodniowo.

— Drukarze-postowie. Drukarze w Niemczech przyjmują żywy udział w życiu politycznym robotniczym; o tem świadczy fakt, że do parlamentu niemieckiego piastuje mandaty poselskie już siedmiu członków niemieckiego związku drukarzy. Tymi są: J. H. W. Dietz (jubilat związkowy) ze Sztutgartu, Franciszek Feuerstein ze Sztutgartu, Gustaw Fischer z Hannoveru, Gustaw Hildebrand z Hamburga, Max Artur Hoffmann z Saalfeld, Filip Scheidemann z Berlina i Otto Uhlig z Drezna. — Wszyscy oni zasiadają w parlamencie jako postowie socjalno-demokratyczni.

— Drobnostka. Na zgromadzeniu agraryuszów w Wiedniu podano do wiadomości, że z końcem czwartego roku wojny dług wojenne państwa dobiegną siedemdziesiąt dwa miliardy koron, to znaczy, że na głowę każdego obywatela wypadnie po 2475 koron. Wobec tego przeciętna rodzina drukarza, składająca się z 5 osób, będzie obciążona długiem 12.375 koron. Dokąd tego długu nie spłacimy w różnych postaciach, będziemy jeszcze od tych sum płacić 5½%. Miła perspektywa.

— Londyński związek drukarzy „London Society of Compositors” wzrósł od roku 1914 w liczbie członków o 3250. Jego kapitał z końcem roku 1917 wynosił 73.000 funtów szterlingów, (1,800.000 kor.); kapitał ten powiększył się od początku wojny okragło o 5000 funtów. W ostatnim półroczu nie było bezrobotnych.

KOMUNIKATY.

W sprawach organizacyjnych i cennikowych w Galicji wschodniej zwracać się należy do zastępcy przewodniczącego kol. M. Chrystowskiego, Lwów, Piekarska 1. 18. — W wypadku żądania odpowiedzi listownej należy załączyć markę na odpowiedź.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: LEON MISIOŁEK.
W Drukarni Ludowej w Krakowie, Dunajewskiego 5.